

VNIVERSITAT VALÈNCIA

DEPARTAMENT DE SOCIOLOGIA I ANTROPOLOGIA SOCIAL

Guia docent

TEORIA I SOCIOLOGIA DE LES NACIONS I DELS NACIONALISMES

CURS 2006/07

Prof. Rafael Castelló i Cogollos
rafael.castello@valencia.edu

Objectius de la matèria

La matèria de *Teoria i Sociologia de les Nacions i dels Nacionalisme* constitueix una de les matèries optatives en l'estructura del Pla d'Estudis que condueix a l'obtenció de la titulació de **Llicenciat en Sociologia**. Igualment, també és una de les optatives ofertades per a l'obtenció de la titulació de **Llicenciat en Ciències Polítiques**. A la Universitat de València, aquesta matèria disposa de 6 crèdits en el Segon Cicle.

El desenvolupament d'aquest curs pressuposa uns coneixements mínims sobre l'anàlisi de la realitat social, tant en la seua vessant teòrica com en la seua vessant empírica. Igualment, cert coneixement de la realitat social del País Valencià pot ajudar els estudiants en el seguiment de l'estructura del programa, donat que cadascun dels aspectes tractats teòricament seran desenvolupats també aplicats al cas valencià.

L'objectiu bàsic d'aquest mòdul consisteix a dotar l'estudiant de l'aparell conceptual, analític i instrumental que el capacite per entendre i desenvolupar investigacions i/o estudis en els quals les identitats col·lectives, i especialment les identitats nacionals, siguen una de les variables a tractar, o a tenir en compte.

Així, en finalitzar el curs, els estudiants hauran de ser capaços de reconèixer:

1. Els diversos enfocaments conceptuals sobre les identitats col·lectives nacionals.
2. La complexitat dimensional dels fenòmens nacionals.
3. Els factors socials implicats en l'anàlisi de les identitats nacionals.

Desenvolupament del curs

Els 6 crèdits previstos pel Pla d'Estudis es distribueixen en crèdits teòrics i pràctics, a parts iguals, és a dir, 3 crèdits teòrics i 3 crèdits pràctics. Així les coses, el curs comptarà amb activitats d'aprenentatge teòric i activitats d'aprenentatge pràctic.

Les activitats teòriques consistiran en l'explicació a classe, per part del professor, de cada unitat temàtica de què consta el programa, i en la lectura prèvia per part dels estudiants d'un document del que hauran d'entregar un esquema.

Les activitats pràctiques seran facilitades pel professor i desenvolupades per l'estudiant. Les sessions previstes per al desenvolupament de les activitats pràctiques no seran presencials. Amb tot, l'activitat pràctica desenvolupada serà corregida en sessió presencial.

Al final del curs, hi ha previstes unes sessions de tutoria, que realitzaran tots els estudiants en grups xicotets, amb una cita prèvia establerta d'ofici pel professor.

Aquest curs tindrà activada l'Aula Virtual al servidor de la Universitat de València, accessible als estudiants per mitjà del seu correu de la Universitat (usuari i contrasenya),

bé a <http://correu.uv.es>, bé a <http://pizarra.uv.es>. Les comunicacions amb el professor fóra de les hores de classe i de tutories es podrà fer per aquest mitjà; i els treballs, tant teòrics com pràctics, seran entregats en format electrònic en aquesta plataforma.

Proposta aproximada de calendari

Sessió 1. 29 set	Sessió 2. 4 oct.	Sessió 3. 6 oct.	Sessió 4. 18 oct.
Tema 1	Realització activitat	Correcció 1ª activitat	Tema 2
Sessió 5. 20 oct.	Sessió 6. 25 oct.	Sessió 7. 27 oct.	Sessió 8. 3 nov.
Realització activitat	Correcció 2ª activitat	Tema 3	Realització activitat
Sessió 9. 8 nov.	Sessió 10. 10 nov.	Sessió 11. 15 nov.	Sessió 12. 17 nov.
Correcció 3ª activitat	Tema 4	Realització activitat	Correcció 4ª activitat
Sessió 13. 22 nov.	Sessió 14. 24 nov.	Sessió 15. 29 nov.	Sessió 16. 1 des.
Tema 5	Realització activitat	Correcció 5ª activitat	Tema 6
Sessió 17. 13 des.	Sessió 18. 15 des.	Sessió 19. 20 des.	Sessió 20. 22 des.
Realització activitat	Correcció 6ª activitat	Tema 7	Realització activitat
Sessió 21. 10 gen.	Sessió 22. 12 gen.	Sessió 23. 17 gen.	Sessió 24. 19 gen.
Correcció 7ª activitat	Tutoria despatx	Tutoria despatx	Tutoria despatx
Sessió 25. 24 gen.			
Tutoria despatx			

Avaluació

L'avaluació serà realitzada pel professor a partir dels materials obtinguts dels estudiants i que consistiran en:

- la resposta a un examen realitzat en el dia, hora i lloc establert per la Facultat de CC. Socials; i
- el Dossier pràctic amb els materials elaborats per cada estudiant al llarg del curs.

La proporció per al càcul de la nota final serà del 50% per a la part teòrica i 50% per a la pràctica. Com que els estudiants han de fer esquemes teòrics, la distribució del 50% de la nota teòrica serà del 10% per als esquemes i del 40% per a l'examen. Mentre que com s'hauran de desenvolupar 7 activitats pràctiques, cadascuna aportarà 7% a la nota final.

Programa

TEMA 1: LES NACIONS: UN FENOMEN D'IDENTITAT COL·LECTIVA

- 1. Els grups humans i les seues identitats**
- 2. Socialització, objectivació i legitimació**
- 3. Els conflictes socials i les identitats col·lectives**
- 4. Les identitats nacionals i les seues especificitats**

TEMA 2: EL NACIONALISME COM A DISCURS

- 1. La dualitat de les nacions**
  - 1.0. La dimensió objectiva**
  - 2.0. La dimensió subjectiva**
- 2. La producció i reproducció dels discursos nacionalistes**
  - 1.0. Nacionalisme banal**
  - 2.0. Nacionalisme apassionat**
- 3. La pragmàtica dels discursos nacionalistes: raó pràctica**
- 4. Distribució social dels discursos nacionalistes**

TEMA 3: LES TEORIES SOBRE LA NACIÓ I ELS NACIONALISMES

- 1. Il·lustració i nacionalismes**
- 2. Romanticisme i nacionalismes**
- 3. Estructuralistes**
  - 1.0. Modernistes**
  - 2.0. Primordialistes**
- 4. Constructivistes**

TEMA 4: TERRITORI I NACIONALISMES

- 1. L'acció social territorialitzada**
- 2. Integració socioterritorial i nacionalismes**
  - 1.0. Subsistemes d'integració social**
  - 2.0. Interrelació entre subsistemes**
- 3. Dominació socioterritorial i nacionalismes**

TEMA 5: CULTURA I NACIONALISMES

- 1. Religions i poder**
- 2. Les llengües i les nacions**
  - 1.0. Funcions i dimensions de les llengües**
  - 2.0. Conflictes lingüístics**
- 3. Altres atributs culturals identitaris**

TEMA 6: ESTRUCTURA SOCIAL I NACIONALISMES

1. Els camps d'estructuració social
2. El camp familiar: gènere i generacions
3. El camp educatiu: nivell d'estudis
4. El camp econòmic: classes i nacions

TEMA 7: LA DEFINICIÓ NACIONAL DE LA REALITAT I EL CAMP DE LA POLÍTICA

1. L'Estat, el camp de la política i les nacions.
2. Sistemes de partits
3. Ideologia i identitat nacional

Bibliografía

TEMA 1

- Ariño, A. (1997): *Sociología de la Cultura*. Barcelona: Ariel.
- Berger, P. i T. Luckmann (1966): *La construcció social de la realitat*. Barcelona: Herder.
- Bourdieu, P. i L.J.D. Wacquant (1992): *Per una sociologia reflexiva*. Barcelona: Herder.
- Castells, M. (1997): *La era de la informació. El poder de la identitat*. Madrid: Alianza.
- Pérez-Agote, A. (1984): *La reproducción del nacionalismo. El caso vasco*. Madrid: CIS.
- Pérez-Agote, A. (ed) (1989): *Sociología del nacionalismo*. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- Tajfel, H. (1984): *Grupos humanos y categorías sociales*. Barcelona: Herder.

TEMA 2

- Ariño, A. (1997): *Sociología de la Cultura*. Barcelona: Ariel.
- Billig, M.(1995): *Banal Nationalism*. London: Sage Publications
- Cabrera, J.(1991): «La reproducción del sistema ideológico nacionalista», *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 54. 113-35.
- Geertz, C.(1973): *Interpretación de la culturas*. Barcelona:Herder.
- Hobsbawm, E.J i Ranger, T. (eds)(1983): *L'invent de la tradició*. Vic:Eumo.
- Pérez-Agote, A. (1993): «Las paradojas de la nación», *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 61.

TEMA 3

- Breuilly, J.(1985): *Nacionalismo y Estado*. Barcelona:Pomares-Corredor.
- Delannoi, G. i Taguieff, P.A. (comp.)(1993): *Teorías del nacionalismo*. Barcelona:Paidós.
- Gellner. E. (1997): *Nacionalisme*. València: Afers.
- Greenfeld, L.(1992): *Nacionalisme i modernitat*. València:Afers.
- Guibernau, M. (1997): *Nacionalismes. L'Estat-nació i el nacionalisme al segle XX*. Barcelona: Proa.
- Smith, A. (1971): *Las teorías del nacionalismo*. Barcelona:Península.
- Smith, A. (1995): «¿Gatronomía o geología? El papel del nacionalismo en la reconstrucción de las naciones», *Zona Abierta*, 79 (1997), 39-68.

TEMA 4

- Breuilly, J.(1985): *Nacionalismo y Estado*. Barcelona:Pomares-Corredor.
- Moreno, L. (1997): *La federalización de España. Poder político y territorio*. Madrid:Siglo XXI.
- Rokkan, S. i Urwin, D.W.(1983): *Economy, Territory, Identity. Politics of West European Peripheries*. London:Sage.
- Sack, R.D.(1986): *Human Territoriality: Its Theory and History*. Cambridge:Cambridge Univ. Press.

TEMA 5

- Fishmann, J. A. (2001): *Llengua i identitat*. Alzira: Bromera.
- Ninyoles, R. (1971): *Idioma i prejudici*. València: Tres i Quatre.
- Smith, A.D. (1997): *La identidad nacional*. Madrid: Ed. Trama.
- Tejerina, B. (1992): *Nacionalismo y lengua*. Madrid: CIS.

TEMA 6

- Coakley, J. (ed)(1992): *The Social Origins of Nationalist Movements. The Contemporary West European Experience*. London:Sage, 1-20.
- Gellner, E. (1983): *Naciones y nacionalismo*. Madrid:Alianza.
- Hroch, M.(1985): *Social Preconditions of National Revival in Europe*. Cambridge:Cambridge Univ. Press
- Hroch, M.(2001): *La naturalesa de la nació*. València:Afers.
- Smith, A. (1971): *Las teorías del nacionalismo*. Barcelona:Península.

TEMA 7

- Bourdieu, P. (1994): *Razones prácticas*. Barcelona: Anagrama.
- Breuilly, J.(1985): *Nacionalismo y Estado*. Barcelona:Pomares-Corredor.
- Máiz, R.(1997): «Nacionalismo y movilización política: un análisis pluridimensional de la construcción de las naciones», *Zona Abierta*, 79. 167-216.
- Rokkan, S. i Urwin, D.W.(1983): *Economy, Territory, Identity. Politics of West European Peripheries*. London:Sage.

Qualsevulla consulta o dubte que es vulga resoldre, es podrà fer al despatx del professor (Edif. Oriental, 5A07), en l'horari de tutories publicat al tauló d'anuncis del Departament de Sociologia i Antropologia Social; o també via informàtica a l'adreça electrònica que figura a la portada del programa o a través de l'Aula Virtual.